

18.3.2026

VASTAANOTTAJA
Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Asia: O 16/2026 vp

Lausunto: Ympäristöverotuksen kokonaisuus (pois lukien energia- ja liikenneverotus)

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien ympäristöverotusta.

Verotusta voidaan käyttää ohjauskeinona luontokadon ehkäisemiseksi ja luonnon tilan parantamiseksi. Työn ja yrittämisen verotus on talouden kasvun kannalta haitallisimpia verotuksen muotoja¹. Vastapainona työn ja yrittämisen verotuksen keventämistoimenpiteille tulisi tarkastella ympäristöverotuksen tasoa ja kattavuutta sekä ympäristölle haitallisia verotukia.

Lyhyellä aikavälillä haittaerotuksen kiristäminen ja verokertymien kasvu mahdollistaa työn ja yrittämisen verotuksen keventämisen, mikä kannustaa työntekoon ja edistää Suomen kilpailukykyä. Verotuksen painopistettä siirtämällä voidaan siis keventää työn ja yrittämisen kustannuksia sekä vahvistaa energiatehokkuuden, sähköistämisen ja kiertotalouden investointikannustimia. Samalla verotusta voidaan käyttää ohjauskeinona luontokadon ehkäisemiseksi ja luonnon tilan parantamiseksi.

Esimerkiksi kiertotalouden edistäminen vähentäisi Suomen riippuvuutta kriittisistä raaka-aineista, ympäristöhyötyjen lisäksi. Lisäksi materiaalien entistä parempi kierrättäminen voi synnyttää uusia työpaikkoja varsinkin palvelualoille. Etlan toteuttamassa TT-säätiön rahoittamassa tutkimuksessa vertailtiin erilaisia kiertotalouden ohjauskeinoja ja niiden toimintamekanismeja². Tutkimuksen mukaan toimivia ohjauskeinoja ovat esimerkiksi verot ja maksut, taloudelliset tuet sekä sääntely.

Yksittäin toteutetulla toimella voi olla myös epätoivottuja vaikutuksia, jos esimerkiksi kotimaassa asetettavat verot heikentävät kotimaisten tuottajien kilpailukykyä ja tekevät tuontituotteista houkuttelevampia. Siksi yksittäisten toimien rinnalle tulisi ottaa samanaikaisesti käyttöön myös haittoja vähentäviä toimia.

Suomen Yrittäjät kannattaa budjettineutraalia muutosta, jossa kierrättämättömistä asioista kerättäisiin veroina ja maksuina varoja, jotka jaettaisiin takaisin esimerkiksi kiertotaloutta edistävinä tukina. On tärkeää, että verojen ja maksujen kohdentuminen kannustaa ympäristön kannalta toivottuun toimintaan ja poistaa kannustimia ei-toivotulta toiminnalta.

¹ Arnold, J.M. et al. (2011).: Tax policy for economic recovery and growth: The Economic Journal, Volume 121, Issue 550.

² Kuusela, Olli-Pekka & Ropponen, Olli (2025). "Miten vauhdittaa kiertotaloussiirtymää? Katsaus mittareihin ja ohjauskeinoihin". Etla Raportti No 159. <https://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-159.pdf>

Ympäristöverotuksen kiristykset voidaan yhdistää työn ja yrittämisen verotuksen kevennyksiin tai yrityksille kohdistuvien muiden maksujen alennuksiin. Tällainen verotuksen painopisteen siirto parantaisi verotuksen ohjausvaikutuksia. Verotuksen muutokset tukevat tuottavuutta ja työllisyyttä, jos kiristysten ympäristöverojen polku on julkinen, asteittainen ja ennakoitava sekä jos verotuotto kierrätetään näkyvästi takaisin pk-sektorille. Pienille yrityksille tehokkain kompensatio muodostuu työn ja yrittämisen kustannusten kevennyksistä sekä investointikannustimista, jotka parantavat energiatehokkuus-, sähköistämisen- ja kiertotalousinvestointien kannattavuutta ilman ylimääräistä byrokratiaa.

Haittojen verotuksen lisäksi ilmastoa ja luontoa hyödyttävän toiminnan verotusta tulisi keventää. Esimerkiksi korjauspalveluiden ja muiden kiertotaloutta edistävien toimintojen verotuksen suhteellinen keventäminen tukisi ilmaston ja kiertotalouden tavoitteiden saavuttamista.

Suomen ympäristöperusteisen verotuksen taso ja verokertymäpotentiaali

Kun energiaveroja ja liikennepolttoaineiden veroja ei huomioida, Suomen ympäristöverotuksen kokonaisuus on suppea ja tasoltaan matala. Tilastokeskuksen ympäristöverotilastojen mukaan ympäristöverojen kertymä, mukaan lukien energia- ja liikenneverot, oli 6,2 miljardia euroa vuonna 2023, mikä vastasi noin 5 prosenttia kokonaisverokertymästä.³ Ympäristöveroista 75 prosenttia eli 4,7 miljardia oli energiaveroja, 1,5 miljardia liikenneveroja, 18 miljoonaa päästöveroja ja 27 miljoonaa resurssiveroja.

Päästöverojen, joihin kuuluvat juomapakkauusvero ja jätevero, kertymä oli vuonna 2023 alle 0,013 prosenttia kokonaisverokertymästä, mikä on selvästi alle EU-maiden keskiarvon⁴. Päästöverojen kertymä on laskenut usean vuoden ajan. Nykyään päästöverot koostuvat pääasiassa juomapakkauusverosta, jonka kertymä oli vuonna 2024 noin 15 miljoonaa euroa.⁵ OECD:n arvioiden mukaan jätteen synty, materiaalinkulutus ja ravinnepäästöt vesistöihin ovat Suomessa edelleen kasvaneet, ja maatalous sekä metsätalous kuormittavat biodiversiteettiä.⁶

Energia- ja liikenneverotuksen ulkopuolisten ympäristöverojen verokertymäpotentiaali on julkisesti saatavilla olevien tietojen perusteella toistaiseksi selvittämättä. Suomen Yrittäjät katsoo, että valtiovarainministeriön tulisi käynnistää VATT:n verotutkimuksen huippuyksikön kanssa yhteistyössä arviointityö, jossa kartoitettaisiin mahdollisten uusien ympäristöperusteisten verojen, kuten raaka-aineverot, vesistökuormitusmaksut tai kierrätysvelvoitteisiin kytketyt pakkausverot, fiskaalinen potentiaali sekä niiden vaikutukset yritysten kilpailukykyyn ja hallinnolliseen taakkaan. OECD on arviossaan todennut, että Suomen sektorikohtainen ohjauskeinojen hajanaisuus nostaa päästövähennyksen

³ Tilastokeskus: *Ympäristöverojen kertymä laski 5,4 % vuonna 2023*. <https://stat.fi/fi/julkaistu/cm1hq2ujd2hlo07w5u2i9bo44>

⁴ Eurostat: *Environmental tax statistics*. Data extracted July 2025. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=environmental_tax_statistics

⁵ Valtiovarainministeriö: *Ympäristöperusteinen verotus*. <https://vm.fi/ymparistoperusteinen-verotus>

⁶ OECD (2021): *OECD Environmental Performance Reviews: Finland 2021*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/d73547b7-en>

yksikkökustannusta tarpeettomasti⁷, mikä tarkoittaa, että uusia veroja ei tule ottaa käyttöön ilman huolellista kokonaisuuden arviointia ja vertailua muihin ohjauskeinoihin.

Haittaverojen luonteeseen kuuluu, että hyvin suunniteltu haittaveron vähentää veron kohteena olevaa toimintaa, jolloin se samalla supistaa omaa verokertymäänsä. Haittaveron ensisijainen tavoite on negatiivisten ulkoisvaikutusten hinnoittelu ja ohjausvaikutus, ei verokertymän kasvattaminen. Fiskaalista potentiaalia arvioitaessa on siten syytä erottaa toisistaan veron lyhyen aikavälin tuotto-odotus ja sen pidemmän aikavälin ohjausvaikutus: kun tehokkaasti toimiva haittaveron saavuttaa tavoitteensa, sen tuotto supistuu ajan myötä.

Kaivosverotus

Suomessa kaivosmineraalivero otettiin käyttöön vuoden 2024 alusta. Suomessa on käytössä rojaltimallinen kaivosmineraalivero, jossa veron suorittamisvelvollisuus syntyy kaivosmineraaliverolain liitteessä tarkoitettujen kaivosmineraalien osalta sen ajankohdan perusteella, jona kaivosmineraali toimitetaan ensimmäisen kerran rikastettavaksi ja muiden kuin liitteessä tarkoitettujen mineraalien osalta sen ajankohdan perusteella, jona kaivosmineraali louhitaan.

Kaivosmineraaliveron tavoitteena on ottaa huomioon kaivosmineraalien luonne uusiutumattomina luonnonvaroina ja ohjata yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus niiden käytöstä. Veroa käyttöön otettaessa tärkeänä pidettiin, että valittu veromalli vastaisi tavoitteeseen tuottaa yhteiskunnalle korvaus uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä. Rojaltimallin on katsottu vastaavan tavoitteeseen hyvin, sillä rojaltit tulevat suoritettaviksi riippumatta toiminnan voitollisuudesta. Nettotuloon kohdistuvien veromallien katsottiin vastaavan huomattavasti asetettuun tavoitteeseen.⁸

Kaivosveron toteuttamisvaihtoehtoja arvioineen työryhmän mukaan renttiveroja eli kaivostoiminnan nettotuloon kohdistuvia veroja pidettiin tehokkaimpina tapoina verottaa kaivosmineraalivarantoihin sisältyviä puhtaita voittoja vääristämättä kaivosyhtiöiden taloudellisia päätöksiä.⁹ Rojaltimallin etuna on pidetty kaavamaisista ja yksinkertaisista toteutuksista. Rojaltille, etenkin verotason ollessa korkea, liittyvänä heikkoutena puolestaan pidettiin sitä, että ne vaikuttavat kaivosyhtiöiden tuotantoa koskeviin päätöksiin nettotulomalleja enemmän.¹⁰

Suomessa kaivosverotuksen taso on ollut kansainvälisesti verrattuna matala. Vuoden 2026 alusta kaivosmineraaliveroa korotettiin 0,6 prosentista 2,5 prosenttiin¹¹. Osana laajempaa verotuksen painopisteen siirtoa työn ja yrittämisen verotuksesta kohti kulutuksen ja haittojen verotusta on perusteltua pystyä ottamaan tarkasteluun myös kaivosverotuksen taso ja sen rakenne.

⁷ OECD: *Economic Surveys: Finland 2025 – Stepping up the transition to net zero*. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-finland-2025_985d0555-en/

⁸ HE 281/2022 vp.

⁹ VM 2022, s. 9 ja s. 89. Ks. myös Kauppi et al. 2021.

¹⁰ VM 2022. Ks. myös Kauppi et al. 2021.

¹¹ HE 127/2025 vp.

Jotta rojaltivero vastaisi tavoitteeseen tuottaa yhteiskunnalle korvaus uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä päätöksentekoa mahdollisimman vähän vääristävästi, rojalteihin perustuvassa veromallissa on tärkeää matala verotaso. Rojaltiveron ominaisuutena on, että liian korkeana se ei enää pelkästään toteuta sen alkuperäistä tavoitetta kerätä korvausta luonnonvarojen käyttöönnotosta, vaan korkeamman verotason rojaltiverolla on selkeä kaivosyhtiöiden toimintaa ohjaava vaikutus. Pelkästään rojaltiin perustuvassa mallissa liian korkea verotaso voi johtaa siihen, että voitollinen toiminta muuttuu rojaltin myötä tappiolliseksi, mikä voi johtaa kaivostoiminnan pienentämiseen tai pahimmillaan sulkeamiseen.

Koska kaivosveron vähähaittaiseksi katsottuun alkuperäiseen verotasoon verrattuna kaivosveron nykytaso on jo merkittävästi korkeampi, on perusteltua selvittää ja harkita yhdistelmämallin käyttöönottoa. Yhdistelmämallilla voitaisiin saavuttaa tehokkaammin molempiin malleihin liittyvät hyödyt samalla kuitenkin välttämällä kummankaan mallin heikkouksien liiallista korostumista. Rojaltiperusteinen vero varmistaisi halutun minimitasen ja renttiverolla voitaisiin saavuttaa tavoitellun korkeampi verokertymä, jos kaivostoiminnasta syntyy huomattavaa voittoa.

- Selvitetään kaivosverotuksen uudistamista yhdistelmämallin käyttöönotolla ja tarvittaessa kaivosmineraaliverotuksen kokonaistason korottamista¹² vastapainona työn ja yrittämisen verottamisen keventämiselle. Yhdistelmämallin käyttöönoton yhteydessä on tarkasteltava mahdollisuutta alentaa nykyistä rojaltiperusteista veroa siitä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.
- Kaivosverotuksen mahdollisessa uudistamisessa on varmistettava, että kunnat, joihin kaivostoiminnan haitat kohdistuvat, saavat oikeudenmukaisen osuuden kaivostoimintaan kohdistuvan verotuksen tuotosta.
- Suomen kaivosverotus säilytetään kilpailukykyisenä, ja tarkoituksenmukaisen verotason varmistamiseksi verotaso tarkistetaan säännöllisesti huomioiden myös kansainvälinen kehitys kaivosverojen tasoissa.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Roope Ohlsbom
ekonomisti

¹² Kauppi et al. 2021. TEAS-hankkeen loppuraportin mukaan kv-vertailussa 5 prosenttia on tavanomainen arvo-rojaltin veroaste. Kansainvälisistä verotasoista ks. myös RMG 2020.